

A Győri Ítéltábla dr.Pongrácz Krisztina ügyvéd és dr.Szűcs Péter ügyvéd által képviselt II.r. és III.r. felpereseknek dr.Vass Gellért ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés iránt - mely perbe az alperes pernyertessége érdekében jogtanácsos által képviselt ... beavatkozott - a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság előtt folyamatba tett perében Győrött, 2011.évi április hó 6.napján 3.P.20.782/2010/15.szám alatt hozott részítélet ellen a felperesek részéről 19.sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyja.

Köteles a II-III.r. felperes 15 napon belül egyetemlegesen megfizetni az alperes részére 50.000 (ötvenezer) forint, az alperesi beavatkozó részére 25.000 (huszonötezer) forint másodfokú perköltséget.

A feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

A II. és III.r. felperesek a részítélettel elbírált körben módosított keresetükben egyetemlegesen kérték kötelezni az alperest az 1-10.sorszám alatt tételesen megjelölt, vagyoni káruk megfizetésére.

Ezzel kapcsolatban előadták, hogy alperes elvette a II-III.r. felperes esélyét attól, hogy a terhesség megszakításról a jogszabály által lehetővé tett időn belül dönthessenek, így a vagyoni kártérítési igények egyrészt a gyermek teljes felnevelési költségei, másrészt a sérültségéből, egészségkárosodásából eredő többlet költség vonatkozásában merülnek fel.

Az 1-10.tétel alatt megjelölt kártérítési igények alap nevelési és ellátási költségek, a gyermek felnevelésével, iskoláztatásával, ruháztatásával, ellátásával és minden napjaival felmerülő költségek.

Ezek jellegüknél fogva nem kötődnek a genetikai ártalom és ebből származó állapot tényéhez, hanem attól teljesen függetlenek és egy egészséges gyermeknél is felmerülnek. Azért merültek fel, mert "A" nevű gyermekük megszületett, önrendelkezési joguk alperes általi megsértése okán. Hangsúlyozták, hogy az 1/2008.számú PJE értelmében genetikai ártalommal született gyermek saját jogát nem követelhet kártérítést. A meg nem születés esélyének elvétele miatt azonban a II-III.r. felperes álláspontja szerint az ő genetikai ártalma miatti igénye mintegy „áttelepül" a II-III.r. felperesre, mint szülőkre.

Az alperes a módosított kereset elutasítását kérte. Hivatkozott arra, hogy a jogerős közbenső ítélet nem a II-III.r. felperes önrendelkezési jogának megsértésében határozta

meg az alperes jogellenes és felróható magatartásának miben létét, hanem abban, az alperes nem tudta igazolni azt, hogy az UH vizsgálatok során a tőle elvárható gondossággal járt el, továbbá a tájékoztatási kötelezettséget megsértette. Megítélése szerint az egészséges élve születés, illetve a fogyatékoság között jelentkező életminőség különbség nem vezethető vissza orvosi mulasztásra. Ezért a felperesek az 1/2008.PJE határozatot helytelenül értelmezik.

Előadta nem bizonyított, hogy a magzat fogyatékoságának feltárása esetén a terhesség megszakítására valóban sor kerülhetett volna.

Az alperesi beavatkozó is kérte a módosított kereset elutasítását arra hivatkozással, hogy a gyermek létezése nem tekinthető kárnak. Az általános társadalmi felfogástól teljesen idegen azon felperesi hivatkozás, amely szerint a felperesek számára gyermekük létezése csupán kárt jelent.

Az elsőfokú bíróság részítéletében a II-III.r. felperes keresetét elutasította, egyben kötelezte a felpereseket, hogy 15 nap alatt egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 100.000 forint, míg az alperesi beavatkozó részére 50.000 forint perköltséget. Megállapította, hogy a kereseti illetéket az állam viseli.

Részítéletének jogi indokolása szerint a perben eldöntendő kérdés az volt, amennyiben a genetikai ártalommal született gyermek saját jogán nem követelhet kártérítési igényt a meg nem születés esélyének elvétele miatt, az ő genetikai ártalma miatti igénye „áttelepül” a II-III.r. felperesre, mint szülőkre. Igényelhetik-e a szülők egy egészséges gyermeknél is felmerülő alap nevelési, gondozási költségeket, amelyek azért merültek fel, mert "A" nevű gyermekük egyáltalán megszületett, önrendelkezési joguk alperes általi megsértése okán. Az 1/2008.PJE indokolása szerint a polgári jogi kárfelelősség kizárólag a szülők és az egészségügyi intézmény vonatkozásában érvényesülhet. A szülők vonatkozásában érhető tetten a személyiségi jogot sértő orvosi magatartás: a magzati károsodás felismerését megghiúsító, felróható orvosi mulasztás és a terhesség megszakítás lehetőségére vonatkozó tájékoztatás elmaradása. A szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti polgári jogi értelemben azt a vagyoni és nem vagyoni kárt, amely pénzben kifejezve az orvosi mulasztás folytán az egészségügyi intézményre hárítható.

Álláspontja szerint egy egészséges gyermek megszületése jogi értelemben kárnak nem minősíthető. A perbeli esetben abból kell kiindulni, hogy a szülők akartak gyermeket, családtervezési szándékuk nyilvánvalóan egészséges gyermek születésére irányult, akinek az eltartását, nevelését, gondozását családtervezési döntésük meghozatala során vállalták. Káruk tehát e vállalásukhoz képest bekövetkezett hátrányokhoz igazodik, vagyis az alperes felelősségi körébe azok a többletterhek, gondozási, nevelési és tartási többletköltségek tartoznak, amelyek a tervezett és akart egészséges, de a természetnél fogva fogyatékosan született gyermek tartásának különbözeteként jelenhet meg.

Kár hiányában pedig az alperes felelőssége a 4/F/1. alatti keresetpontosítás alatt megjelölt, a petitumban tételesen felsorolt igényekért nem áll fenn.

Ezen döntésből következően a részítélettel elutasított kereseti kérelmek tekintetében az elévülési kifogással, illetve kárenyhítési kötelezettség megsértésének kérdésével érdemben nem foglalkozott.

A részítélet ellen a II-III.r. felperesek módosított fellebbezésükben az elsőfokú részítélet hatályon kívül helyezését kérték, arra hivatkozással, hogy az összegszerűség tekintetében teljes körű bizonyítási eljárás lefolytatására kerülhessen sor.

Módosított fellebbezésüknek indokolása szerint az elsőfokú bíróság részítélet jogszabálysértő és téves jogelméleti következtetéseken alapszik.

Sérelmezték, hogy az elsőfokú részítélet indokolásában a Pécsi Ítéltábla 1/2006/VI.02/számú kollégiumi véleményére hivatkozik, ugyanakkor ez nem minősül jogszabálynak és a jogalkalmazás során kötőerővel nem bír.

Álláspontjuk szerint a jogvita eldöntésénél az alkotmány, az 1992.évi LXXIX.tv. valamint a Ptk.rendelkezései, illetve az 1/2008. jogegységi döntés az irányadó.

Vitatták a megyei bíróság azon álláspontját, hogy „kár” jogi értelemben nem áll fenn. A meghivatkozott jogegységi döntés alapján a kár definíciója nem azonos az elsőfokú bíróság által megfogalmazottakkal. Az a klauzula, mely szerint a genetikai, teratológiai ártalommal született gyermek saját jogán nem igényelhet kártérítést, a polgári jog szabályai szerint abból a jogelvből táplálkozik, hogy az emberi lét függetlenül annak fogyatékos vagy egészséges voltától, nem tekinthető kárnak. Így szükséges a kár fogalmának definiálása. A kár fogalma a polgári jogban egy olyan, a korábbiakhoz képest hátrányosan megváltozott állapotot jelent, melyet másnak a jogellenes magatartása idézett elő. A kár megállapítása tehát mindig viszonyítás kérdése.

Ezt követően azt vizsgálni, hogy a jogellenes és felróható alperesi magatartás milyen módon áll a kár fogalmával oksági összefüggésben.

A sérelmezett magatartás az alperesnek felróható cselekményében manifesztálódik, amely az anya önrendelkezési jogának és a szülők családtervezési jogának sérelmét valósította meg.

A szülők jogellenes és felróható alperesi károkozás hiányában önmaguk dönthettek volna a terhesség megtartása, vagy annak elvétele kérdésében az előnyös állapot ennek megfelelően a választás joga volt számukra. Ez pedig az alperes jogellenes, felróható magatartása következtében megsértésre került. Leegyszerűsítve a szülők joga, a lét és nem lét közötti önálló választási lehetőség volt, amely az alperes jogellenes és felróható magatartása miatt elveszett. Az alperes jogellenes magatartásának hiányában a terhesség megszakításra került és gyermekük nem születik meg.

Ez a „kár” (megszületés) amely a gyermek vonatkozásában a fentiek szerint kárként nem értékelhető, de a szülőkkel kapcsolatban egy előnyösebb helyzetet eredményez az ő családtervezési céljuk és vágyuk egy egészséges gyermek megszületésére irányult.

A gyermek születéséből adódóan két típusú kárforma különíthető el, az egyik mindazon költségek, kiadások összege, amely a létből eredményeztethető, míg a másik típus az egészségkárosodott állapotból eredő mindazon többletköltség és kiadás, amelyet a gyermek ezen megváltozott egészségi állapota indukál. Ha a jogsérelem a szülők vonatkozásában lét vagy nem lét kérdésében való döntés elvételében manifesztálódik, akkor mind az a költségkiadás kárként jelentkezik, amely a létből fakad, ugyanis a nem lét esetén a szülők részére egy előnyösebb állapot valósul meg, hogy nincs a per tárgyát képező felnevelendő gyermek függetlenül annak egészségi állapotától.

A szülők vonatkozásában a gyermek léte megnehezült életet jelent, a szülők vagyonából finanszírozódik mind az a kiadás, amely a gyermek felnevelésére, ellátására, gondozására fordítódik. A vagyoni kártételek mindenképpen hátrányosabb helyzetet jelentenek a szülők részéről, ahhoz az állapothoz képest, mintha az adott gyermek nem létezne.

Kiemelten hivatkoztak arra, hogy a polgári jogokban a Ptk.355.§./1-4/ bekezdése értelmében a teljes kártérítés elve érvényesül. Ez alapján pedig a károsultakat olyan helyzetbe kell hozni, mintha a károkozás be sem következett volna. A kár megtérítése a gyermek létéből fakad és csak akkor mondható ki, hogy a teljes kártérítés elve érvényesült, amennyiben a létből fakadó valamennyi vagyoni kár megtérítésre kerül. Ez eredményez csak olyan vagyoni helyzetet a felperesi szülők oldalán, mintha a szülők terhesség megszakítása mellett dönthettek volna, azaz a gyermek meg sem születik.

Amennyiben a létből eredő károk csak egy része kerül megtérítésre a részítéleti döntés a teljes reparáció elvét sérti.

A szülők vállalása egészséges gyermek születésére irányult, ezért a perbeli esetben a kérdés a sérült gyermek létezése vagy nem létezésként állítható fel és önálló, külön-külön kategóriává az egészségkárosodás és a gyermek nem választható szét. Nem lehet a kárt a várként megnyilvánuló vállaláshoz igazítani.

A fentiek alapján a szülők vonatkozásában sem kártelepítésről, sem származtatott jogról nem lehet beszélni.

A fellebbezési tárgyaláson az alperes fellebbezési ellenkérelmével kapcsolatban kiemelte, az alkotmány által védett emberi élet, mint legfőbb érték nem abszolutizálható. Több alkotmány által védett érték is van, így pl. az önrendelkezési jog. Amennyiben több védett érték összeütközik, az egymásnak korlátot állít.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú részítélet helybenhagyását kérte annak helyes indokai alapján. Igényt tartott a másodfokú perköltség megfizetésére is. Hangsúlyozta, hogy az 1/2008.PJE-ben kifejtett álláspont lényege abban foglalható össze, a fogyatékosan született gyermek a fogyatékos állapota (léte) miatt az egészségügyi intézménnyel szemben saját jogon kártérítési igényt nem érvényesíthet, lévén, hogy fogyatékos gyermek esetében semmilyen esély nincs arra, hogy épp emberként élje életét. Így a fogyatékos állapota nem mérhető egy korábbi állapothoz képest. A természetnél fogva fogyatékos gyermek esetében ismeretlen eredetű genetikai vagy egyéb ok miatt nincs lehetőség a teljes egészséges életre, ezért a fogyatékoságért azonban az egészségügyi intézményt kárfelelősség nem terheli. Ezzel szemben a polgári jogi kárfelelősség a szülők és az egészségügyi intézmény vonatkozásában érvényesülhet, mégpedig arra figyelemmel, hogy az elmulasztott vagy hiányosan teljesített tájékoztatás miatt sérül az anya önrendelkezési, illetve a szülők családtervezési joga.

Helyes az a felperesi levezetés, hogy a kár fogalma a polgári jogban mindig egy korábbiakhoz képest hátrányosan megváltozott állapotot jelent, amelyet másnak a jogellenes magatartása idéz elő. A hivatkozott PJE. utal arra, a viszonyítási alap értelemszerűen mindig csak ugyan annak a személynek vagy vagyontárgynak a korábbi állapota lehet, vagy olyan előnyösebb állapota, amelynek elérhetőségétől a károkozó jogellenes magatartása fosztotta meg.

Annak ellenére, hogy a jogsérelem az önrendelkezési és családtervezési jog megsértésében nyilvánul meg, a kár meghatározásakor a viszonyítási alapot nem a lét és nem lét, hanem az egészséges lét és a fogyatékos lét közötti különbözőség képezi. Abban

az esetben, ha a lét és nem lét relációjában határoznák meg a kárt, úgy azt az alapelvet helyeznénk alkotmányos szintre, hogy a nem lét a társadalmi értékrend szerint magasabb szintű védettségben részesülő állapot, mint az egészséges lét.

Ezt az okfejtést igazolja a jogegységi döntés is, amely szerint „a szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti polgári jogi értelemben azt a vagyoni és nem vagyoni kárt, amely pénzben kifejezve az orvos mulasztása folytán az egészségügyi intézményre hárítható.

A viszonyításnál a kiindulási alapot az egészséges gyermek élve születése képezi, amelynek elérhetőségétől a károkozó magatartás megfosztotta a szülőket, értelemszerűen a kár a fogyatékos lét miatt elnehezült életminőség, illetve az egészséges lét közötti állapotból adódik.

Vitatta a felperesek azon jogi álláspontját, hogy a részítélet sértené a teljes reparáció elvét. Az alperesi beavatkozó fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte az alperes által részletesen felhozott indokok alapján.

A II-III.r. felperesek fellebbezése az alábbiak szerint nem alapos.

Az ítéletábra álláspontja szerint az elsőfokú bíróság részítéletében az általa felhívott indokok és jogszabályi rendelkezések alapján megalapozottan jutott arra az álláspontra, hogy a felperesek módosított keresete vonatkozásában az alperes kártérítési kötelezettsége nem áll fenn.

Az ítéletábra teljes egészében osztotta az elsőfokú bíróság részítéletében kifejtett helyes jogi álláspontját. A fellebbezésben felhozott érvekre figyelemmel az alábbiakat emeli ki.

Helyesen hivatkoztak a felperesek fellebbezésükben arra, hogy a Pécsi Ítéletábra 1/2006/VI.02./kollégiumi véleménye kötelező erővel nem bír. Ugyanakkor a korábban hatályban volt Bszi, illetve a 2012. január 1.napjától hatályos 2011.évi CLXI. Tv.42.§./1/ bekezdés II.fordulata szerint a jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező.

E vonatkozásban az elsőfokú bíróság által is meghivatkozott 1/2008.PJE. határozat értelmében a genetikai, teratológiai ártalom következtében fogyatékossgal született gyermek a saját jogán nem igényelhet kártérítést, a polgári jog szabályai szerint az egészségügyi szolgáltatótól amiatt, hogy a terhsgondozás során elmaradt, vagy hibás orvosi tájékoztatás következtében anyja nem élhetett a terhesség megszakítás jogszabály által biztosított jogával.

Ugyanakkor jelen perben az eldöntendő kérdés az volt, hogy amennyiben a genetikai ártalommal született gyermek saját jogán nem követelhet kártérítési igényt a meg nem születés esélyének elvétele miatt, a szülők - felperesek - egy egészséges gyermeknél is felmerülő alap nevelési, gondozási költséget igényelhetnek-e arra hivatkozással, mert "A" nevű gyermekük megszületett az önrendelkezési joguk alperes általi megsértése miatt.

A bírói gyakorlat egységes abban, hogy a döntés lehetőségének fennmaradásával nem csupán a várandós anya önrendelkezési joga, hanem mindkét szülőnek a család tervezéshez fűződő joga is sérült. Az orvos jogellenes magatartása abban áll, hogy a

szülőket nem tájékoztatta arról, valószínűsíthetően fogyatékos gyermekük fog születni, és így megfosztotta őket a családtervezési joguk gyakorlásától, attól, hogy ők dönthessenek a fogyatékos gyermek megszületéséről, vagy a terhesség más lehetséges időben történő megszakításáról.

Az ítéltábla nem osztotta a felpereseknek a fellebbezésben részletezett „kár” definíciójával kapcsolatos azon jogi álláspontját, hogy a szülők joga a lét és nem lét közötti önálló választási lehetőség volt, amely az alperes jogellenes és felróható magatartása miatt elveszett.

Arra helyesen hivatkoztak a felperesek, hogy a kár fogalma a polgári jogban egy olyan, a korábbiakhoz képest hátrányosan megváltozott állapotot jelent, melyet másnak a jogellenes magatartása idézett elő.

A kár megállapítása mindig viszonyítás: kell hogy legyen a sérelmezett magatartást megelőzően egy sértetlen vagy mindenképes előnyösebb állapot, vagy legalább is annak megvalósítható lehetősége. A viszonyítási alap értelemszerűen mindig csak ugyanannak a személynek vagy vagyontárgynak a korábbi állapota lehet, vagy olyan előnyösebb állapota, amelynek elérhetőségétől a károkozó jogellenes magatartása fosztotta meg. A genetikai, teratológiai ártalom következtében fogyatékos gyermek esetében semmilyen esély nem volt arra, hogy épp emberként élje az életét, így fogyatékos állapota nem mérhető egy korábbi épp állapothoz (vagy annak lehetőségéhez, legfeljebb az „nemléthez”) ez utóbbinak „előnyösebb állapotként” való értelmezése azonban nyilvánvalóan a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjébe a Ptk.1.§./2/ bekezdésének szóhasználatára szerint gazdasági és társadalmi rendjébe ütközne.

Az egészségügyi intézmény kárfelelősségének alapjául felhozott orvosi mulasztás a gyermek fogyatékoságával azonban nincs okozati összefüggésben, mert az a szóban lévő esetekben nem az orvos mulasztásának a következménye. Az egészséges élve születés, illetve a fogyatékos világra jövetel közötti életminőség különbség nem vezethető vissza az orvosi mulasztásra.

A szülők vonatkozásában érhető tetten a személyiségi jogot sértő orvosi magatartás: a magzati károsodás felismerését megghiúsító, felróható orvosi mulasztás és a terhesség megszakítás lehetőségére vonatkozó tájékoztatás elmaradása.

A szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti polgári jogi értelemben azt a - vagyoni és nem vagyoni - kárt, amely - pénzben kifejezve - az orvosi mulasztás folytán az egészségügyi intézményre áthárítható (1/2008.PJE.2., 3.pont).

A fentiek értelmében a felpereseket ért kár fogalmába kizárólag a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült életükkel kapcsolatos vagyoni és nem vagyoni kár az, amely az alperes mulasztása folytán az alperesre áthárítható.

Így az ítéltábla a felperesek lét és nemléttel kapcsolatos jogi okfejtését nem osztotta, az általuk érvényesített, a létből eredeztethető kiadások költségek alperesre történő megfizetésére a fentebb kifejtett indokok alapján jogi lehetőséget nem látott.

Mindezen indokok alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság részítéletét a Pp.253.§./2/ bekezdése alapján helybenhagyta.

Az ítéltábla a Pp.78.§./1/ bekezdése értelmében kötelezte a pereszes felpereseket az alperes és az alperesi beavatkozó felmerült másodfokú perköltségének megfizetésére.

Győr, 2012.évi január hó 12. napján

Dr.Ábrahám Éva sk.
a tanács elnöke

Dr.Vass Mária sk.
előadó bíró

Dr.Szalay Róbert sk.
bíró